

<https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Research in Linguistics

E-ISSN: 2322-3413

18(2), 49-66

Received: 21.05.2025 Accepted: 14.09.2025

Research Paper

Analysis of Presuppositions in the News Texts of *Kayhān* and *Ettelā'āt* Newspapers

Adel Mohammadi

Ph.D. in Linguistics, National Language Institute Researcher, Tehran, Iran
adel.m223@gmail.com

Abstract

This study investigated the various types of presuppositions in the press texts of *Kayhān* and *Ettelā'āt* newspapers to identify the dominant presuppositional types utilized in these publications. The data comprised 300 purposively sampled news reports published during two significant historical periods: the final years of the Pahlavi regime (1945–1946) and the early years following the 1979 Revolution (1979–early 1980s), with a focus on unrest in western regions of Iran. By employing a descriptive-analytical methodology, this research integrated pragmatics—using Yule's classification of presuppositions—and Critical Discourse Analysis (CDA), particularly the role of ideology in presupposition as conceptualized by Fairclough and van Dijk. The analysis was framed within the broader context of press discourse to examine how presuppositions were ideologically constructed and disseminated through official print media. Findings indicated that lexical presuppositions were the most prevalent, accounting for 45% in *Kayhān* and 44% in *Ettelā'āt*, while structural presuppositions occurred less frequently. Lexical presuppositions lacking evidential support violated Grice's maxim of quality, compelling readers to accept unproven assumptions. A Chi-square test was conducted to assess statistical significance, confirming a significant difference ($p < 0.001$). This statistical distinction suggested that structural presuppositions presented as if social actors fully and accurately reported events played a crucial role in shaping public opinion and reflected ideological patterns in the representation of events across different periods and newspapers.

Keywords: Pragmatics, Press Discourse, Presupposition, *Kayhān* Newspaper, *Ettelā'āt* Newspaper.

Introduction

Newspapers serve as vital linguistic sources, significantly influencing the representation of social and political events. Through specific linguistic structures and discursive components, they convey political orientations and ideological stances to their audiences. One central strategy employed in this process is the use of presuppositions—implicit assumptions that allow writers to communicate messages without explicit statements (Stalnaker, 1974). Closely related to concepts, such as background knowledge, implied meaning, and implicatures, presuppositions form a substantial part of the implicit meaning in media discourse, making them particularly important for linguistic analysis of press texts.

In journalistic discourse, presuppositions are often used as persuasive devices to shape readers' perspectives and influence their interpretations of events. As Bekalu (2006:152) notes, their function extends beyond mere linguistic information; presuppositions primarily serve the ideological purposes of newspapers. Accordingly, this study investigated how the Iranian newspapers *Ettelā'āt* and *Kayhān* utilized pragmatic presuppositions to portray unrest and socio-political events in western Iran during the late years of the Pahlavi I era (1945–1946) and the early years following the Islamic Revolution (1979–early 1980s) and to what extent these presuppositions contributed to the reproduction of media ideology.

The main objective of this research was to conduct a context-sensitive, pragmatic, and critical discourse analysis of the selected texts to identify which types of presuppositions (lexical, existential, structural, etc.) were most frequent,

*Corresponding author

how they influenced news discourse, and how they supported the reproduction of ideological positions and consolidation of power relations across different historical periods.

Methodologically, the study employed a descriptive-analytical design that combined qualitative and quantitative approaches within the frameworks of pragmatics and Critical Discourse Analysis (CDA). Competing perspectives—semantic, pragmatic, and integrated—underscored the necessity of addressing presuppositions both at the sentence level and within broader discourse (Chapman, 2011:38). The novelty of this research lay in its comparative focus on two historically distinct discursive contexts and its comprehensive categorization and interpretation of presuppositions in Persian press discourse. By situating presuppositions within their historical and ideological settings, this study aimed to fill a critical gap in the pragmatic and CDA-oriented analysis of Persian newspaper texts.

Materials & Methods

This study employed a descriptive-analytical design that integrated pragmatics and CDA. In the pragmatic dimension, categorization of presuppositions followed Yule (1996), while the discourse dimension utilized the frameworks of Fairclough (1995) and van Dijk (2006) to elucidate the relationship between linguistic presuppositions, ideology, and representation of power in news texts.

Data were collected through library and documentary research, comprising 300 news articles published during two distinct periods: the final years of the Pahlavi I era (1945–1946) and the early post-revolutionary years (1979–early 1980s). These periods were selected due to their association with political and social unrest in western Iran and the significance of their coverage in the official press. *Ettelā'āt* and *Kayhān* were chosen as primary sources because of their continuous publication and institutional authority.

Texts that directly addressed political and security transformations in these regions were purposively sampled. All sentences containing presuppositions were identified and coded according to pragmatic definitions. To ensure accuracy, the samples were re-checked to validate the coding process.

Qualitative analysis was conducted within the frameworks of pragmatics and CDA to interpret the linguistic mechanisms of presuppositions and their role in the reproduction of ideology. For quantitative analysis, descriptive statistics—such as frequency tables and charts—were employed to measure the distribution of presupposition types. Finally, a chi-square test was applied to examine the statistical significance of differences between the two newspapers.

Discussion of Results & Conclusion

The analysis revealed that existential presuppositions were the most frequently employed in both newspapers, accounting for 45% in *Kayhān* and 44% in *Ettelā'āt*. While the initial impression suggested no significant difference, the Chi-square test confirmed that the variation in presupposition types between the newspapers was statistically significant ($p < 0.001$).

The overlap in the use of existential and lexical presuppositions indicated that, despite potential divergences in political orientation, both newspapers employed similar discursive strategies to legitimize the dominant state narrative regarding unrest in western Iran. This discursive convergence reflected a structural consistency in representing security-related crises from the perspective of centralized authority.

Lexical presuppositions, which tended to reiterate events without providing sufficient evidence, violated Grice's maxim of quality and might indicate editorial manipulation or distortion. Structural presuppositions were the least observed type, comprising 3% in *Kayhān* and 2% in *Ettelā'āt*, implying an unexamined acceptance of truth on the part of the speaker. Overall, both newspapers framed the unrest not as expressions of popular demand or deep-rooted social crises, but as security threats instigated by the so-called “insurgents” “invaders”, or “counter-revolutionaries”. By predominantly employing existential and lexical presuppositions, they constructed a narrative, in which the existence of crisis, continuity of violence, and culpability of the opposition were assumed as given and indisputable.

مقاله پژوهشی

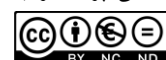
تحلیل پیش‌انگاشت‌ها در متون خبری روزنامه‌های کیهان و اطلاعات

عادل محمدی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بازنمایی انواع پیش‌انگاشت‌ها در متون خبری روزنامه‌های کیهان و اطلاعات انجام شده است تا نوع غالب پیش‌انگاشت‌ها در این متون شناسایی شود. داده‌های پژوهش برگرفته از ۳۰۰ متن خبری منتشرشده در بازه زمانی سال‌های پایانی حکومت پهلوی اول (۱۳۲۴-۱۳۲۵) و سال‌های آغازین دوره پس از انقلاب (۱۳۵۷ تا اوایل دهه ۱۳۶۰) پیرامون ناآرامی‌های مناطق غرب کشور است که به شیوه‌ای هدفمند گردآوری شده‌اند. این مقاله توصیفی-تحلیلی است و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از رویکردی تلفیقی در چارچوب کاربردشناسی زبان (با تأکید بر دسته‌بندی پیش‌انگاشت‌های یول) و تحلیل گفتمان انتقادی (با تأکید بر نقش ایدئولوژی در پیش‌انگاشت از دیدگاه فرکلاف و وندایک) انجام شده است. این تحلیل در بستر گفتمان مطبوعاتی صورت گرفته است تا نحوه بازنمایی پیش‌انگاشت‌ها در رسانه‌های چاپی رسمی بررسی شود. یافته‌ها نشان می‌دهد پیش‌انگاشت واژگانی با فراوانی ۴۵ درصد در روزنامه کیهان و ۴۴ درصد در روزنامه اطلاعات بیشترین بسامد را دارا هستند. در مقابل، پیش‌انگاشت‌های ساختاری کمترین بسامد را به خود اختصاص داده‌اند. پیش‌انگاشت‌های واژگانی که بدون شواهد کافی در متون خبری به کار رفته‌اند، از اصل کیفیت در نظریه همکاری گرایس تخطی می‌کنند و خواننده را وادار به پذیرش پیش‌انگاشت‌هایی می‌کنند که اثبات نشده‌اند. همچنین، برای سنجش تفاوت آماری، از آزمون خی‌دو (Chi-square) استفاده شد که از نظر آماری تفاوت معناداری را از خود نشان داد ($p < 0.001$). در تبیین این تفاوت می‌توان گفت پیش‌انگاشت‌های ساختاری که گویی کنشگران اجتماعی تمامی اطلاعات را به‌درستی ارائه داده‌اند، نقش مهمی در جهت‌دهی افکار عمومی و بازنمایی ایدئولوژی متون خبری ایفا می‌کنند و این تفاوت آماری، نشانگر تمایز گفتمانی در بازنمایی رویدادهای مذکور است.

کلیدواژه‌ها: کاربردشناسی، گفتمان مطبوعاتی، پیش‌انگاشت، روزنامه کیهان، روزنامه اطلاعات

۱. مقدمه

مطبوعات، به‌ویژه روزنامه‌ها منبع زبانی مهمی هستند که در بازنمایی رویدادهای اجتماعی و سیاسی، نقش مؤثری ایفا می‌کنند. متون روزنامه‌ها با استفاده از ساختارهای زبانی و مؤلفه‌های گفتمانی، نگرش‌ها، جهت‌گیری‌های سیاسی و ایدئولوژیک خود را در قالب متن به مخاطبان القاء می‌کنند. در این راستا، یکی از ابزارهای مهم، استفاده از پیش‌انگاشت‌های کاربرشناختی هستند؛ مفروضاتی که گوینده یا نویسنده بدون بیان مستقیم و بر پایه آن‌ها پیام خود را به مخاطب می‌رساند (Stalnaker, 1974). پیش‌انگاشت‌ها در پیوند با مفاهیمی نظیر دانش پیش‌زمینه^۲، معنای ضمنی و تلویحات^۳، بخش چشمگیری از معنا را در سطح ضمنی گفتمان شکل می‌دهند و در واکاوی زبان‌شناختی متون رسانه‌ای، اهمیت بسزایی دارند. از این جهت در گفتمان مطبوعاتی، متون روزنامه‌ها، تمایل دارند از پیش‌انگاشت به‌مثابه ابزاری برای اقناع مخاطب در متن بهره بگیرند تا نگرش و دیدگاه او را تسخیر نمایند و ذهنش را پیرامون مسائل یا رویدادها تحت تأثیر قرار دهند. به‌طور کلی، متون روزنامه‌ها، با بهره‌گیری از پیش‌انگاشت‌ها درصددند خواننده را با خود همراه سازند و بدون بیان صریح، پیام‌های ایدئولوژیک را در متن جاسازی کنند. به باور بیکالو^۴ هدف از این کار صرفاً اطلاعات زبانی محض نیست؛ بلکه پیش‌انگاشت‌ها در خدمت اهداف ایدئولوژیکی متون روزنامه‌ها قرار می‌گیرند (Bekalu, 2006:152).

با این وصف، مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است تا دریابد متون روزنامه‌های کیهان و اطلاعات در سال‌های پایانی حکومت پهلوی اول (۱۳۲۴-۱۳۲۵) و سال‌های آغازین دوره پس از انقلاب (۱۳۵۷ تا اوایل دهه ۱۳۶۰) چگونه از انواع پیش‌انگاشت‌های کاربرشناختی برای ناآرامی‌ها و رخداد‌های سیاسی-اجتماعی مناطق غرب کشور بهره گرفته‌اند و این پیش‌انگاشت‌ها تا چه اندازه در القای ایدئولوژی رسانه‌ای به مخاطبان مؤثر بوده‌اند. هدف اصلی پژوهش، تحلیل بافت‌محور و کاربرشناختی عناوین و متون منتشرشده روزنامه‌های مذکور است تا مشخص شود چه نوع از پیش‌انگاشت‌ها اعم از (واژگانی، وجودی، ساختاری و...) بیشترین بسامد را به خود اختصاص داده‌اند و چگونه در مدیریت گفتمان خبری نقش ایفا می‌کنند و اینکه روزنامه‌های اطلاعات و کیهان در دوره پهلوی و عصر حاضر از چه انواع پیش‌انگاشت‌هایی در متون خود استفاده کرده‌اند و این پیش‌انگاشت‌ها چگونه در بازتولید ایدئولوژی و تثبیت مواضع گفتمانی نهادهای قدرت در بافت سیاسی-اجتماعی هر دوره نقش داشته‌اند؟

پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی-تحلیلی، مبتنی بر تحلیل کمی-کیفی در چارچوب نظری کاربرشناسی زبان و تحلیل گفتمان انتقادی انجام شده است. دیدگاه‌های گوناگونی (رویکرد معناشناختی که آن را در سطح جمله بررسی می‌کند، رویکرد کاربرشناختی که آن را پدیده‌ای وابسته به بافت و کاربرد زبان می‌داند و رویکرد ترکیبی که به هر دو سطح جمله و پاره‌گفتار توجه دارد)، نشانگر آن است که برای توصیف و تبیین پیش‌انگاشت‌ها هم نقش معنی‌شناسی و هم نقش کاربرشناسی لازم است و در پژوهش‌ها چنین ضرورتی احساس می‌شود (Chapman, 2011:38). در این راستا پژوهش حاضر برای نخستین بار، دو بازه تاریخی با گفتمان متفاوت را در روزنامه کیهان و اطلاعات به‌صورت تطبیقی مورد مطالعه قرار داده است که پیش‌تر به آن پرداخته نشده است و دوم با دسته‌بندی جامع‌تر از پیش‌انگاشت‌ها و تحلیل زبانی و ایدئولوژیکی آن‌ها براساس بافت تاریخی، گامی نو در تحلیل کاربرشناختی متون مطبوعاتی فارسی برداشته شده و خلأ پژوهشی موجود در این حوزه را تا حدی پوشش داده است.

۲. پیشینه پژوهش

پیش‌انگاشت در سال‌های اخیر مورد توجه زبان‌شناسان داخلی و خارجی قرار گرفته و در حوزه‌های مختلفی چون گفتمان سیاسی، تبلیغاتی و رسانه‌ای تحلیل شده است. برای نمونه بیکالو (2006) پیش‌انگاشت را به‌عنوان ابزاری برای پنهان‌سازی ایدئولوژی در متون خبری روزنامه‌ها تحلیل کرده است. او نشان می‌دهد که چگونه پیش‌انگاشت می‌تواند برخی مفروضات سیاسی را به گونه‌ای در متن جا دهد که مورد پرسش

¹ presupposition

² Background Knowledge

³ implicatures

⁴ Bekalu

مخاطب قرار نگیرند. با این حال، پژوهش وی عمدتاً کیفی و مبتنی بر مثال‌های محدود است و فاقد چارچوب روشمند برای سنجش بسامد یا نوع پیش‌انگاشت‌ها است. در همین راستا، **مشین و مایر**^۱ (۲۰۱۲) نیز با تکیه بر تحلیل گفتمان انتقادی چندوجهی نشان می‌دهند که پیش‌انگاشت می‌تواند نقشی کلیدی در شکل‌دهی به ارزش‌گذاری ساختارهای پنهان زبانی در گفتمان رسانه‌ای داشته باشد؛ با این تفاوت که تمرکز آنان بیشتر بر سازوکارهای تصویری و چندوجهی است تا صرفاً متنی. در نهایت یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد ابزار پیش‌انگاشت می‌تواند بدون ارجاع آشکار، ارزش‌گذاری و جهت‌گیری خاصی را بر مخاطب القاء کند.

مقاله **پلیزو**^۲ (۲۰۱۵) بر نظام‌مندسازی رویکرد اجتماعی-شناختی پیش‌انگاشت در تحلیل گفتمان انتقادی تأکید دارد و به بررسی سطوح مختلف پیش‌انگاشت می‌پردازد؛ اما پژوهش حاضر با تلفیق کاربردشناسی زبان و تحلیل گفتمان انتقادی، پیش‌انگاشت‌های کاربرشناختی و ایدئولوژیکی را در متون مطبوعاتی بررسی می‌کند و تفاوت‌های گفتمانی و آماری آن‌ها را تحلیل می‌کند.

سیاگیان و همکاران^۳ (۲۰۱۷) انواع پیش‌انگاشت‌ها را به شیوه کیفی-کمی در تبلیغات متون مجلات بررسی کرده‌اند که در نتیجه آن پیش‌انگاشت‌های وجودی با ۶۲ درصد بیشترین بسامد را دارا بودند. هرچند این یافته برای فهم الگوهای تکرارشونده مفروضات تبلیغاتی سودمند است؛ اما واکاوی انتقادی نقش این پیش‌انگاشت‌ها در بازتولید ایدئولوژی یا مناسبات قدرت ارائه نمی‌شود. **گاسویتا و ویدودو**^۴ (۲۰۱۹) پیش‌انگاشت‌های وقوعی را در خبرهای آنلاین واشینگتن پست و لس‌آنجلس تایمز با استفاده از روش کیفی مورد بررسی قرار دادند. در نهایت پیش‌انگاشت‌های وقوعی در اخبار آنلاین واشینگتن پست، بیشترین درصد را به خود اختصاص داده بود. با وجود ارائه آماری دقیق، رویکرد آنان نیز بیشتر توصیفی است و از تحلیل گفتمان انتقادی یا تبیین ایدئولوژیک فاصله دارد.

پژوهش **مالیوگا و پتروسیان**^۵ (۲۰۲۵) با تمرکز بر تحلیل محتوای کیفی عناوین رسانه‌های اقتصادی، پیش‌انگاشت‌ها را به‌عنوان ابزاری برای اقناع و ادراک مخاطب بررسی کرده‌اند. در حالی که پژوهش حاضر بیشتر بر دسته‌بندی انواع پیش‌انگاشت‌ها متمرکز است و به تحلیل نقادانه نقش اقناعی و ایدئولوژیک آن‌ها در شکل‌دهی به برداشت مخاطب کمتر پرداخته است. این ضعف، محدودیت مهمی در پرداختن به کارکرد گفتمانی و قدرت‌محور پیش‌انگاشت‌ها محسوب می‌شود.

در پژوهش‌های داخلی نیز پیش‌انگاشت به‌مثابه یکی از ساخت‌های معنایی-کاربرشناختی بررسی شده است، هرچند اغلب این مطالعات یا بر تحلیل‌های زبانی متون خاص (دینی یا ادبی) تمرکز داشته‌اند، یا به‌جای رویکرد انتقادی، صرفاً به توصیف انواع پیش‌انگاشت پرداخته‌اند.

کامس‌واری و همکاران^۶ (۲۰۲۰) با استفاده از پیش‌انگاشت‌ها به شناسایی سوگیری سیاسی در متون خبری پرداخته‌اند؛ اما رویکرد آنان براساس تحلیل گفتمان انتقادی نیست. برخلاف آن، پژوهش حاضر با تمرکز بر تحلیل گفتمان انتقادی، نقش پیش‌انگاشت‌ها در بازتولید ایدئولوژی در متون خبری دو روزنامه رسمی را بررسی می‌کند. بنابراین، هدف و سطح تحلیل این دو پژوهش متفاوت است.

در ایران، پژوهشی که پیش‌انگاشت را با رویکردی نظام‌مند و ترکیبی در تحلیل متون خبری بررسی کند، انجام نشده است. **آفاگل‌زاده** (۱۳۹۱) با تلفیق تحلیل گفتمان انتقادی و کاربرشناختی، چارچوبی برای واکاوی ایدئولوژی در متون روزنامه‌ای پیشنهاد کرده است که در آن پیش‌انگاشت به‌عنوان یکی از سازوکارهای زبانی ایدئولوژی معرفی می‌شود. با این حال، مطالعه وی بیشتر به تبیین مفهومی و نظری می‌پردازد و کاربرد روشمند دسته‌بندی پیش‌انگاشت‌ها در داده‌های گسترده را دنبال نمی‌کند. سایر مطالعات داخلی، مانند **فضائی و طیرانی** (۱۳۹۲)، **حبیب‌اللهی** (۱۴۰۰)، **هاشمی** (۱۴۰۲) و **رحمانی** (۱۴۰۱)، یا به جنبه‌های نظری و مفهومی پرداخته‌اند یا در بافت‌هایی غیررسانه‌ای همچون متون دینی، ادبی یا خطابه‌های سیاسی متمرکز بوده‌اند. این مطالعات با وجود اشاره به ظرفیت تحلیلی پیش‌انگاشت، فاقد رویکردی

¹ Machin & Mayr

² Polyzou

³ Siagian

⁴ Guswita & Widodo

⁵ Malyuga & Petrosyan

⁶ Kameswari

نظام‌مند برای تحلیل گفتمانی و ایدئولوژیک آن در متون مطبوعاتی هستند. پژوهش حاضر با تمرکز بر متون روزنامه‌ای و با بهره‌گیری همزمان از تحلیل گفتمان انتقادی و کاربردشناسی، به دنبال تحلیل کارکرد پیش‌انگاشت در بازنمایی ایدئولوژی و جهت‌گیری گفتمانی است.

۳. مبانی و مفاهیم نظری تحقیق

۳-۱. مفهوم پیش‌انگاشت و دسته‌بندی‌های آن

پیش‌انگاشت در شاخه‌های متعددی از جمله فلسفه زبان، معنی‌شناسی، کاربردشناسی و تحلیل گفتمان انتقادی به کار گرفته می‌شود. نخستین بار در سال ۱۹۵۰ از سوی پیتز فردریک استراوسن مطرح شد (Huang, 2015: 85). استراوسن پیش‌انگاشت را در سطح معنای جمله بررسی می‌کرد و آن را بخشی از محتوای معنایی جمله می‌دانست، نه ویژگی پاره‌گفت. در آن زمان هنوز اصطلاح پاره‌گفت و ارتباط آن با پیش‌انگاشت به صورت امروزی مطرح نبود. در مقابل، در رویکردهای متأخر پیش‌انگاشت در سطح کاربرد زبانی و پاره‌گفت تحلیل می‌شود. این تمایز نشان می‌دهد که مفهوم پیش‌انگاشت از ابتدا در چارچوب معناشناسی جمله شکل گرفت؛ اما بعدها به حوزه کاربردشناسی و تحلیل گفتمان نیز راه یافته است (Cruse, 2006: 139). بر این اساس، پیش‌انگاشت متعلق به گوینده است، نه جمله. این مفهوم نوعی پیوند میان دو گزاره ایجاد می‌کند؛ به گونه‌ای که اگر جمله (الف) دارای گزاره p و جمله (ب) دارای گزاره q باشد، می‌توان با نشانه (⟨ ⟩) که به معنای «... را پیش‌انگاشت می‌گیرد» است، رابطه میان p و q را نشان داد (Yule, 1996: 25-26). به بیان دیگر، گرچه پیش‌انگاشت به گوینده نسبت داده می‌شود؛ اما جمله می‌تواند وسیله‌ای برای انتقال آن باشد؛ به طوری که شنونده با تکیه بر محتوای جمله، به آنچه از پیش نزد گوینده بدیهی انگاشته شده است پی می‌برد (صفوی، ۱۳۹۹: ۹۰).

به طور کلی، پیش‌انگاشت به دانشی اشاره دارد که گوینده آن را مفروض می‌گیرد و انتظار دارد مخاطب نیز به طور ضمنی از آن آگاه باشد. این دانش مشترک ممکن است از منابعی چون مطبوعات یا تجربه‌های شخصی به دست آمده باشد (Paltridge, 2012: 43). از دیدگاه هوانگ (2015: 86) برای دسته‌بندی‌های پیش‌انگاشت‌ها از دیرباز تقسیم‌بندی‌هایی ارائه شده است که عبارت‌اند از پیش‌انگاشت بالقوه^۱، وجودی^۲، واقعیت‌پذیر^۳ (محض و مشروط)، واقعیت‌ناپذیر^۴، واژگانی^۵، ساختاری^۶، خلاف واقع و مقوله‌ای^۷. (Yule, 1996: 5; Levinson, 1983: 181).

۳-۲. پیش‌انگاشت در پیوند با معناشناسی و کاربردشناسی

کاربردشناسی «مطالعه زبان در بافت» است؛ اما چنین تعریفی ممکن است کلی و برای کاربرد علمی چندان مفید نباشد. این ابهام ناشی از پیچیدگی ذاتی کاربردشناسی و تأثیرپذیری آن از حوزه‌های میان‌رشته‌ای است که مرزهای آن را نامشخص ساخته‌اند (Levinson, 1983: 5-). (35; Huang, 2015: 28; Ariel, 2010). در زبان‌شناسی، معمولاً میان معناشناسی و کاربردشناسی تمایز روشنی قائل می‌شوند. معناشناسی به تحلیل معنا مستقل از بافت می‌پردازد، در حالی که کاربردشناسی تفسیر معنا را در پیوند با بافت بررسی می‌کند. این تمایز در مباحثی مانند پیش‌انگاشت به چالش کشیده می‌شود؛ چراکه پیش‌انگاشت نه تنها به ساختار زبانی وابسته است؛ بلکه به گونه‌ای بنیادین متکی بر شرایط بافتی و دانش مشترک میان گوینده و شنونده است (Chapman, 2011: 19). بنابراین، تحلیل پیش‌انگاشت مستلزم رویکردی است که از مرزهای صرفاً معناشناختی فراتر رود و در چارچوبی کاربردشناختی، به بررسی ناگفته‌ها و مفروضات درون گفتمان بپردازد (Levinson, 1983).

¹ potential presupposition

² existential presupposition

³ factive presupposition

⁴ non- factive presupposition

⁵ lexical presupposition

⁶ structural presupposition

⁷ counter-factual & categorial presupposition

۳-۳. پیش‌انگاشت‌های ایدئولوژیکی در گفتمان

پیش‌انگاشت‌ها می‌توانند نقش مهمی در گفتمان ایدئولوژیک داشته باشند؛ چراکه اغلب اطلاعات یا باورهای را منتقل می‌کنند که به صورت ضمنی پذیرفته شده‌اند و نیازمند دفاع یا توضیح نیستند. هنگامی که در گفتمان‌های سیاسی و مطبوعات، پیش‌انگاشت‌ها ایدئولوژیکی استفاده می‌شوند، تا باورهای مناقشه‌برانگیز (مثلاً: مهاجران تهدیدند، یا از سیستم سوءاستفاده می‌کنند) بدون بحث و استدلال وارد ذهن مخاطب شوند (van Dijk, 2000: 85). افزون بر آن، در هر روزنامه وقتی که عناوین و نگاه‌های در قالب پیش‌انگاشت‌های وجودی بیان می‌شوند، ایدئولوژی و باورهای زیرساختی با فرایند واژگانی‌شدگی^۱ مشخصی نظیر «تارومارشدن، به هلاکت رسیدن، اشرار، مهاجمین و...» در بازنمایی مخالفین به صراحت ترسیم می‌شوند (van Dijk, 2000: 77). چنین سبک واژگانی که در پیش‌انگاشت‌ها انعکاس می‌یابد؛ از نوع پیش‌انگاشت‌های ناعادلانه^۲ است که روزنامه‌نگاران با انگیزه‌های سیاسی و ایدئولوژیکی خود، چنین سبکی را در جملات خود به کار می‌گیرند تا بر پیش‌انگاشت خواننده تأثیر بگذارند. به دیگر سخن، گفتن یا نوشتن یک جمله بدون تکیه بر نوعی فرض یا پیش‌انگاشت، عملاً غیرممکن است (Bekalu, 2006: 153).

می‌توان گفت که پیش‌انگاشت‌ها انتقال گزاره‌های ایدئولوژیکی و اقتناعی^۳ را برای گویشوران فراهم می‌آورند و می‌توانند منجر به تغییرات شناختی ناخودآگاه در بازنمود واقعیت‌ها از سوی تولیدکنندگان متن باشند. این ارزش‌ها و گزاره‌های ایدئولوژیکی که زیربنا و اساس متون را شکل می‌بخشند، در دل متون نهفته و پنهان‌اند و آشکارا بیان نمی‌شوند. از این جهت، پیش‌انگاشت‌های درون متون را ایدئولوژیکی هستند و متن‌ها نه تهی از ایدئولوژی‌اند و نه بی‌طرفانه تولید می‌شوند (Threadgold, 1989: 107).

از نگاه وداک^۴ تحلیل گفتمان انتقادی بایستی با نظریه‌های کاربردشناسی پیوند بیشتری داشته باشد و بتواند به گونه‌ای نظام‌مند معنای نهفته و رمزگذاری شده متون را شناسایی و واکاوی نماید. درواقع برای تحقق این امر، بایستی جعبه‌ابزار کاربردشناسی را مورد توجه قرار دهد (Wodak, 2007: 24). روش‌های متنوعی برای بازکاوی ایدئولوژی‌های پنهان در متون وجود دارد که یکی از آن‌ها بررسی مشخصه‌های زبانی در لایه توصیفی متون است و سپس به لایه تفسیر متن می‌رسد. این همان مرحله‌ای است که جهان‌بینی‌ها و پیش‌انگاشت‌های ایدئولوژیکی، شالوده متن را شکل می‌دهند (Chilton, 2004: 64) و در روش تحلیل گفتمان انتقادی نیز با تمرکز بر تجزیه و تحلیل ویژگی زبانی در لایه توصیف، مفروضات و پیش‌انگاشت‌های ایدئولوژیکی که گفتمان‌ها بر پایه آن شکل می‌گیرند، برملا می‌گردد (Fairclough, 1995: 20). به‌طور کلی، واکاوی پیش‌انگاشت‌ها به تحلیل گران گفتمان این امکان را می‌دهند تا معانی ضمنی متن را شناسایی کنند (Baker & Ellece, 2011: 20).

تحلیل گران با بررسی مشخصه‌های زبانی، ایدئولوژی‌های پنهان در نگاه‌ها را برملا ساخته، گرایش‌های خاص و پیش‌انگاشت‌های ایدئولوژیکی لایه زیرین در متون را تجزیه و تحلیل می‌نمایند (Paltridge, 2012: 186). در این راستا، روزنامه‌نگاران اغلب پیش‌انگاشت‌هایی درباره دانش سیاسی مخاطب دارند و دیدگاه‌های خود را بر اساس نگرش‌ها و گرایش‌های ایدئولوژیک شکل می‌دهند (Flowerdew & Richardson, 2018: 35) و از این جهت برای کشف و آشکارسازی این نگرش‌ها باید فراتر از مقولات محض زبان‌شناختی گام بردارند. به همین دلیل است که ابزارهای کاربردشناختی نظیر پیش‌انگاشت‌ها به روشنی و به صورت نظام‌مند به بافت فرازبانی نزدیک می‌شوند. برای نمونه، پیش‌انگاشت‌های وجودی با مقوله‌های تحلیلی در رویکرد گفتمانی-تاریخی همپوشانی دارد (Wodak, 2007: 219, Fairclough, 2003: 6).

¹ lexicalization

² unfair presuppositions

³ persuasive

⁴ Wodak

۴. روش‌شناسی پژوهش

نوع پژوهش و رویکرد نظری

پژوهش حاضر ماهیتی توصیفی-تحلیلی دارد که به صورت تلفیقی در چارچوب کاربردشناسی و تحلیل گفتمان انتقادی انجام شده است. در بخش کاربردشناسی، دسته‌بندی پیش‌انگاشت‌ها بر اساس تعاریف یول (1996) مبنای تحلیل قرار گرفته است و در بخش تحلیل گفتمان، از رویکرد فرکلاف (1995) و وندایک (2006) برای تبیین رابطه پیش‌انگاشت‌های زبانی با ایدئولوژی و بازنمایی قدرت در متون خبری استفاده شده است.

منابع و ابزار گردآوری داده‌ها

داده‌های پژوهش به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی از مجموع ۳۰۰ متن خبری منتشر شده در دو بازه سال‌های پایانی حکومت پهلوی اول (۱۳۲۴-۱۳۲۵) و سال‌های آغازین دوره پس از انقلاب (۱۳۵۷ تا اوایل دهه ۱۳۶۰) به صورت هدفمند گردآوری شده‌اند.

ملاک‌های انتخاب داده‌ها

انتخاب داده‌ها در دو دوره زمانی یادشده به دلیل همزمانی آن‌ها با ناآرامی‌های سیاسی-اجتماعی مناطق غرب کشور و اهمیت بازتاب این رخدادها در مطبوعات رسمی بوده است. روزنامه‌های اطلاعات و کیهان به دلیل انتشار مستمر و جایگاه رسمی به عنوان منابع اصلی انتخاب شدند. متون گزینش شده مستقیماً به تحولات سیاسی-امنیتی این مناطق پرداخته و ظرفیت لازم برای تحلیل پیش‌انگاشت‌های زبانی را دارا بودند.

شیوه کدگذاری

در متون بررسی شده هر دور روزنامه، جملاتی که حاوی پیش‌انگاشت بودند به صورت دقیق شناسایی و هر یک به طور مستقل بررسی شد. در صورت وجود پیش‌انگاشت، نوع آن مطابق تعاریف کاربردشناسی کدگذاری شد. برای افزایش دقت، نمونه‌ای از جملات به طور مجدد بازبینی شد تا اطمینان حاصل شود که فرایند شناسایی پیش‌انگاشت‌ها به درستی انجام شده است.

مراحل تحلیل کیفی

تحلیل داده‌ها در سطح کیفی بر اساس چارچوب کاربردشناسی و تحلیل گفتمان انجام شد تا سازوکارهای زبانی پیش‌انگاشت و نقش آن‌ها در بازنمایی ایدئولوژی‌ها به صورت دقیق تبیین گردد.

روش تحلیل کمی و آزمون آماری

برای تعیین فراوانی انواع پیش‌انگاشت‌ها، از آمار توصیفی شامل جدول‌ها و نمودارهای فراوانی استفاده شده است. همچنین، برای سنجش معناداری تفاوت‌ها در توزیع پیش‌انگاشت‌ها بین دو روزنامه، آزمون آزمون خی‌دو^۱ به کار گرفته شده است که امکان بررسی تفاوت‌های آماری را فراهم می‌کند.

۵. تحلیل و بررسی داده‌ها

۵-۱. پیش‌انگاشت واقعیت‌پذیر

در این پیش‌انگاشت فرض را بر درستی یک رویداد گرفته می‌شود که همراه با افعالی ظاهر می‌شوند که یک واقعیت یا راستی را نمایان می‌سازند (Yule, 1996:27). برای مثال:

¹ Chi-square

- (۱) تشخیص داده شد که حزب دمکرات فرماندهی حمله به پناه را رهبری کرده است (حزب دمکرات فرماندهی حمله را رهبری کرده است). کیهان، ۲۸ مرداد ۵۸
- (۲) مردم از ابتدا فهمیدند که حکومت این‌گونه نیست (مردم می‌دانستند که حکومت چنین نیست). کیهان، ۱۱ شهریورماه ۱۳۵۸
- (۳) ما مشاهده کردیم که این جنازه‌ها به خانواده‌هایشان تحویل داده شد (جنازه‌ها تحویل داده شده‌اند). کیهان، ۱۱ شهریور ۱۳۵۸
- (۴) آن‌ها دیدند که اشرار می‌آید (آن‌ها اشرار را مشاهده نمودند). اطلاعات، ۳۰ خرداد ۱۳۲۵

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

در مثال‌های (۱، ۲، ۳، ۴) پیش‌انگاشت برخی افعال با یک‌بند متمم موصولی چیزی است که در آن بند گفته شده است (Löbner, 2013:53). پاول کیپارسکی و کارل کیپارسکی^۱ (1970) این افعال را در جملات بند موصولی معرفی می‌کند. برای مثال: «خوشحالم / خوشنودم که»، «افتخار می‌کنم که»، «نگرانم که»، «نامید شدم که» و افعال دیگری نظیر «پی بردن»، «دانستن»، «فهمیدن»، «تشخیص دادن»، «پشیمان شدن»، «مشاهده کردن»، «دیدن» و غیره. اصطلاح واقعیت‌پذیر در مثال‌های فوق در توصیف افعالی می‌آید که بند متممی می‌گیرند. این نوع پیش‌انگاشت‌ها را که با بند موصولی همراه هستند از نوع واقعیت‌پذیرهای محض^۲ هستند. چنین پیش‌انگاشتی گرفتن اطلاعاتی است که گوینده بیان می‌دارد اما نیت و مقصود او توضیح و شرح در مورد آن مطلب است نه طرح خود آن مطلب (صفوی، ۱۳۹۴: ۶۸).

نوع دیگری از پیش‌انگاشت‌ها نیز وجود دارد که واقعیت‌پذیرهای مشروط^۳ نام می‌گیرند و همراه با افعال «سبب شدن»؛ «باید»؛ «مجبور بودن»؛ و مانند آن‌ها به کار می‌رود و بر وجود یک پیش‌شرط یا ضرورت برای وقوع امری دلالت دارد (Leech, 1974:304). به عنوان مثال:

- (۵) ارتش باید نیرو بفرستد (ارتش مجبور است نیرو بفرستد). کیهان، ۲۸ مرداد، ۱۳۵۸
- (۶) ارتش و ملت باید علیه ضد انقلاب قیام کنند (ارتش و ملت علیه ضد انقلاب قیام خواهند کرد چون یک دستور است). اطلاعات، ۲۸ مرداد ۱۳۵۸
- (۷) علمای اعلام اهل سنت مکلف‌اند با قوای انتظامی همکاری کنند (علمای اهل سنت بایستی همکاری کنند چون یک دستور است). چهارشنبه ۷ شهریور ۱۳۵۸

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

در جمله (۱)، ساختار مجهول «تشخیص داده شد» پیش‌انگاشت واقعیت‌پذیری را القا می‌کند؛ به این معنا که نقش حزب دموکرات در خشونت، امری مسلم و غیرقابل تردید فرض شده است، بی‌آن‌که هیچ شواهدی برای آن ارائه شود. این نوع از بیان، با آنچه ون‌دایک (2006) تحت عنوان «گواه‌مندی» مطرح می‌کند، همپوشانی است؛ یعنی روایت به گونه‌ای بازنمایی می‌شود که گوینده یا منبع، ادعا را به صورت جهت‌دار و قطعی بیان می‌کند. در جمله (۲)، فعل «تشخیص دادن» به طور ضمنی این پیش‌انگاشت را منتقل می‌کند که حکومت پیشین از ابتدا نامشروع بوده است. در این جمله، آگاهی مردم از این واقعیت، امری بدیهی و مسلم فرض شده و از همین طریق نوعی اجماع ایدئولوژیک علیه حکومت پهلوی را بازنمایی می‌کند. جمله (۳) فعل «مشاهده کردیم» نوعی گواه‌مندی مستقیم را به مخاطب القا می‌کند تا اعتبار و قطعیت ادعای خود را افزایش دهد که این ترفند به نوعی حکایت از موضع قدرت روزنامه دارد.

در هر سه مثال ارائه شده، ساختارهای زبانی خاصی به کار رفته‌اند تا مشروعیت‌بخشی به گفتمان حاکم، تبرئه نهادهای رسمی و متهم‌سازی مخالفان را در ذهن مخاطب شکل دهد؛ این همان لایه‌های عمیق ایدئولوژیکی زبانی است که از راه پیش‌انگاشت‌های زبانی

¹ Paul Kiparsky & Carol Kiparsky

² pure factives

³ conditional factives

به صورت تلویحی بازنمایی می‌شوند. در جمله (۴) فعل «دیدن» بر تحقق عملی حرکت «اشارار» دلالت دارد و وجود تهدید را مسلم فرض می‌کند. استفاده از واژه «اشارار» بدون نیاز به تعریف، پیش‌انگاشت ارزشی منفی نسبت به گروهی خاص را القا می‌کند که بازتاب‌گر نگاه حاکمیتی برای مشروع‌سازی سرکوب یا برخورد امنیتی با آن‌ها است. در مثال (۴) در جمله (۴)، فعل «دیدند» وقوع عینی و قطعی حرکت آن گروه را بدیهی و انکارناپذیر جلوه می‌دهد. به کارگیری واژه «اشارار» نیز بدون ارائه هرگونه تعریف یا شناسایی، بار معنایی منفی و ازپیش‌پذیرفته‌ای به آن گروه نسبت می‌دهد؛ امری که در راستای بازنمایی تهدید و مشروع‌سازی اقدامات امنیتی علیه آن‌ها عمل می‌کند.

در نمونه‌های (۵، ۶، ۷)، استفاده از افعال وجهی و الزام‌آور مانند «باید» و «مکلف‌اند» نه تنها باری آمرانه دارند؛ بلکه به طور ضمنی این تصور را پیش‌انگاشت می‌گیرند که انجام آن کنش (مثلاً فرستادن نیرو یا همکاری با قوای انتظامی) امری منطقی است. در چنین ساختارهایی، گوینده با بهره‌گیری از زبان آمرانه، واقعیتی را پیشاپیش تثبیت می‌کند و بدین وسیله خواننده را در موقعیتی قرار می‌دهد که مخالفت با محتوا، مخالفت با ضرورتی بدیهی تلقی می‌شود. این کارکرد پیش‌انگاشتی به‌ویژه در گفتمان مطبوعات، ابزاری مؤثر برای القای ضرورت‌های ایدئولوژیک به شمار می‌آید.

۲-۵. پیش‌انگاشت واقعیت ناپذیر

این نوع پیش‌انگاشت بر پایه فرضی نادرست بنا نهاده شده است. افعالی نظیر «خواب دیدن»، «خیال کردن»، «وانمود کردن»، «تصور کردن» و غیره که در این نوع پیش‌انگاشت ظاهر می‌شوند خود نشانگر غیرواقعی بودن و نادرست بودن این پیش‌انگاشت‌اند (Yule, 1996:29). برای مثال:

(۸) خیال می‌کردند ضد گُرد هستند (» ضد گُرد نبودند). اطلاعات، ۷ شهریور ۱۳۵۸   (۹) آن‌ها وانمود می‌کنند که صلح پذیرند (» صلح پذیر نیستند). کیهان، ۱۱ بهمن، ۱۳۲۴   در پاره‌ای از موارد چنین پیش‌انگاشت‌هایی در قالب واژه‌هایی نظیر «دروغ»، «کذب»، «مبالغه‌آمیز» و غیره بیان می‌شود. به‌عنوان مثال: (۱۰) خبرهایی که از این ناحیه می‌آید اغلب اغراق‌آمیز است (» خبرها واقعیت ندارند). اطلاعات، ۳۱ فروردین ۱۳۲۵

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

در مثال (۸)، پیش‌انگاشت نادرستی بر پایه تصور ناصحیح شکل گرفته که بر نافی بودن آن تأکید دارد (یعنی ضد گُرد نبودند). در جمله (۹)، نیز فعل «وانمود کردن» نشان می‌دهد که صلح‌پذیری ادعا شده واقعی نیست. به‌همین ترتیب، در جمله (۱۰) واژه «اغراق‌آمیز» به‌عنوان برجستگی جهت‌دار، واقعیت محتوا را به صورت پیش‌انگاشته زیر سؤال می‌برد و به ساخت ایدئولوژیک گزاره کمک می‌کند.

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

تفاوتی که در پیش‌انگاشت واقعیت‌پذیر و واقعیت ناپذیر مشاهده می‌شود بیشتر از روی افعال صورت می‌پذیرد که تفاوت معنایی بین این دو گزاره را مشخص می‌کند. پیش‌انگاشت‌های واقعیت‌ناپذیر که در نمونه‌های یادشده، با القای واقعیتی که از نظر نویسنده نادرست است، به صورت ضمنی نشان می‌دهد که مخاطب یا شخصی دیگر در اشتباهی شناختی یا تعمدی قرار دارد. به‌عنوان نمونه، در جمله «خیال می‌کردند ضد گُرد هستند»، فرض ضد گُرد بودن، به‌عنوان امری نادرست و خیالی مطرح شده است. همچنین در جمله «وانمود می‌کنند که صلح‌پذیرند»، تصور صلح‌طلبی به‌عنوان چیزی ساختگی و غیرواقعی پیش‌فرض گرفته می‌شود. این ساختار زبانی در متون رسانه‌ای و گفتمان‌های سیاسی اغلب برای زیر سؤال بردن اعتبار یا صداقت دیگران استفاده می‌شود و با استفاده از افعال و صفاتی خاص، واقعیتی را نفی می‌کند.

۳-۵. پیش‌انگاشت واژگانی

در این دسته از پیش‌انگاشت‌ها، واژه‌ها بر اساس معنی و سرشتی که دارند، پیش‌انگاشت می‌شوند. به دیگر سخن، در این نوع پیش‌انگاشت، یک واژه با توجه به معنی بیان شده و معنی بیان نشده همراه است (Yule, 1996:28). به عنوان مثال:

(۱۱) حزب دمکرات دوباره به رسمیت شناخته شد (« قبلاً نیز به رسمیت شناخته شده بود). اطلاعات، ۱ آذر ۱۳۵۸

(۱۲) دولت اظهار داشت که ما قبلاً با چنین تقاضایی موافقت کرده‌ایم (« قبلاً نیز با چنین تقاضایی موافقت شده بود). کیهان، ۶ شهریور ۱۳۵۸

(۱۳) ۹ نفر دیگر امروز دوباره تیرباران شدند (« قبلاً نیز افراد دیگری تیرباران شدند). کیهان، ۳۰ مرداد ۱۳۵۸

(۱۴) ما یک‌بار دیگر این نکته را نوشته بودیم که مسئله گرد در ایران مانند سایر کشورهای همسایه نیست (« قبلاً نیز به مسئله گرد ها پرداخته‌اند). اطلاعات، ۳۰ خردادماه ۱۳۲۵

(۱۵) تیراندازی از سوی هواپیماهای نظامی بار دیگر باعث اختلال نظم و آرامش شده است (« قبلاً نیز از سوی هواپیمای نظامی تیراندازی صورت گرفته است). اطلاعات، ۲۴ خردادماه ۱۳۲۴

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

جملات مذکور با واژه‌های خاص مانند «دیگری»، «دوباره»، «قبلاً» بیانگر پیش‌انگاشت‌های واژگانی هستند. این نوع واژه‌ها همراه با افعال تکریری^۱ نظیر «برگشتن»، «بازگرداندن»، «بازگردانی» و غیره دارای پیش‌انگاشت واژگانی هستند که به یک رخداد اشاره دارند یعنی در گذشته شروع شده‌اند و دوباره تکرار شده‌اند (Levinson, 1983: 182). این نوع پیش‌انگاشت که بافت‌محور یا وابسته به بافت نیستند؛ بلکه بیشتر با صورت‌های زبانی مرتبط‌اند. در مفهومی دیگر به آن پیش‌انگاشت موضوعی^۲ نیز گفته می‌شود چراکه این نوع جملات حاوی عناصر متعارف زبانی‌اند که عبارت‌اند از چیدمان واژه‌ها، نواخت یا دیرش که برای نشانه‌گذاری و تأکید بروی یک جمله به کار گرفته می‌شود. برای نمونه میتوان از روی عنصر زبانی (دوباره) به نتیجه دست یافت که کمابیش این دومین رویداد متوالی است که در آن رخ داده است.

این نوع پیش‌انگاشت با اصل کیفیت^۳ گرایس مطرح می‌شود؛ یعنی برای بیان چنین جملاتی بایستی شواهد کافی را در اختیار شنونده قرار دهیم تا صحت دوباره آن رویداد را تأیید نماییم (Grice, 1975:45). از این رو، اصل کیفیت در حرف ربط با معنی (دوباره) وضع امور یا جریان امور را بیان می‌دارد که از پیش وضعیتی مشابه آن رخ داده است و بحث صدق و کذب آن مطرح می‌شود (Allwood, 1983). این اصل یکی از مؤلفه‌های مهم در متون روزنامه‌ای و خبری است. از این رو، برای آنکه چنین پیش‌انگاشت‌هایی رابطه میان سردبیر و مخاطب را مختل و ذهنیت مخاطبان را به خود بدین سازند؛ باید صحت نگاشته‌های خود را با شواهد و دلایل مقبول ارائه دهند (آقاگل‌زاده و خیرآبادی، ۱۳۹۳: ۱۸۷-۱۸۵).

در پیش‌انگاشت‌های واژگانی افعال دیگری نظیر «آغاز کردن»، «ادامه دادن»، «ترک کردن»، «پایان دادن» و غیره در جملات بیان می‌شوند که از نوع افعال تغییر وضعیت^۴ هستند. چنین افعالی که پیش‌انگاره‌ساز هستند در دسته افعال نمودی^۵ قرار می‌گیرند که به لحظه و زمانی مشخص اشاره دارند (Levinson, 1983:171-184)، (Freed, 1990). برای مثال:

(۱۶) عملیات وسیع سرکوب و دستگیری مهاجمین ضد انقلاب آغاز شد (« عملیات قبلاً آغاز نشده بود). اطلاعات، ۲۸ مرداد ۱۳۵۸

(۱۷) غاله پاوه با سرکوب مهاجمین پایان یافت (« غاله از قبل شروع شده بود). کیهان، ۲۸ مرداد ۱۳۵۸

¹ iterative

² thematic presupposition

³ maxim of quality

⁴ change of state

⁵ aspectual verb

- ۱۸) خلخالی از امروز محاکمات را آغاز کرد (محاكمات قبلاً آغاز نشده بود). کیهان ۳۰ مرداد ۱۳۵۸
- ۱۹) اشرار یک عملیات را آغاز نموده‌اند (از قبل زمینه عملیات را فراهم کرده بودند) اطلاعات، ۳۰ خرداد ماه ۱۳۲۴
- ساختارهای مقایسه‌ای، برترین، تقابلی و صفات شمارشی ترتیبی نوعی پیش‌انگاشت واژگانی‌اند که درجه صفت را بین دو یا چند چیز مقایسه می‌کنند؛ مانند «تر» و «از» در فارسی یا صفت عالی برای برتری، و صفات شمارشی برای بیان تعداد یا مرتبه. به عنوان مثال:
- ۲۰) سقوط آخرین سنگر مهاجمین در کردستان (سنگرهای دیگری از مهاجمین وجود داشته است). اطلاعات، ۱۸ شهریور ۱۳۵۸
- ۲۱) خاطیان به شدیدترین وجه مجازات خواهند شد (مجازات شدیدتری نیز وجود دارد). کیهان، ۱۱ شهریور ۱۳۵۸
- ۲۲) گردها از اصیل‌ترین و پاک‌ترین قبایل ایران‌اند (قبایل دیگری وجود دارد). اطلاعات، ۳۰ خرداد ۱۳۲۵
- ۲۳) این ناحیه پس از آذربایجان مشهورترین ناحیه ایران است (ناحیه‌های مشهورتر دیگری وجود دارد). اطلاعات، ۳۱ فروردین‌ماه ۱۳۲۴

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

عباراتی چون «دوباره»، «یک‌بار دیگر» و «بار دیگر» در نمونه‌های (۱۱ تا ۱۵)، پیش‌انگاشت‌های زمانی و وجودی تکرارشونده‌ای را القا می‌کنند که بر وقوع پیشین رویداد تأکید دارند. این تأکید، تکرار وقایع را طبیعی و پیش‌بینی‌پذیر جلوه می‌دهد. چنین ساختاری، تکرار رویدادهایی چون تیرباران یا تیراندازی نظامی را نه استثنایی؛ بلکه امری رایج و قابل انتظار بازنمایی می‌کند و به آن‌ها مشروعیت ضمنی می‌بخشد. همچنین، اشاره به رسمیت شناختن مجدد حزب یا پرداختن دوباره به مسئله گردها، گذشته را بازسازی می‌کند تا مواضع رسانه موجه جلوه یابد. این ترفند زبانی نوعی کنترل حافظه جمعی و شکل‌دهی به گفتمان تاریخی در راستای منافع ایدئولوژیک است.

در جملات (۱۶ تا ۱۹)، افعالی چون «آغاز شد»، «پایان یافت» و «آغاز کرده‌اند» دو کارکرد ایدئولوژیک دارند. نخست، با تأکید بر شروع عملیات یا محاکمه، کنش دولت را ضروری و مشروع جلوه می‌دهند؛ دوم، با نسبت دادن آغاز درگیری به «اشرار» یا «ضد انقلاب»، عامل خشونت را مخالفان معرفی می‌کنند. جمله (۱۷) نیز با فعل «پایان یافت»، پیش‌انگاشت درگیری پیشین را القا می‌کند که با پیروزی ضمنی دولت خاتمه یافته است. این پیش‌انگاشت‌ها به‌طور پنهان اما مؤثر، روایت‌های رسمی از قدرت، کنترل و دشمن‌سازی را تثبیت می‌کنند.

جملات (۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳) پیش‌انگاشت‌های مقایسه‌ای و برترین را در ذهن ایجاد می‌کنند که بارهای ایدئولوژیکی مشخصی را حمل می‌کنند. در جمله (۲۰)، عبارت «آخرین سنگر» وجود سنگرهای پیشین را پیش‌فرض می‌گیرد و در نتیجه تداوم تهدید از سوی مهاجمین را القا می‌کند. در جمله (۲۱)، کاربرد «شدیدترین» پیش‌انگاشت نوعی درجه‌بندی مجازات را القاء کرده و ضمن مشروعیت بخشی به خشونت دولتی، آن را واکنشی موجه جلوه می‌دهد. در جمله (۲۲)، ساختار «اصیل‌ترین و پاک‌ترین» نوعی ارزش‌گذاری مثبت است که با مفروض داشتن وجود قبایل دیگر، موقعیت والایی برای گردها قائل می‌شود؛ اما می‌تواند به‌صورت تلویحی عوام‌فریبانه باشد. جمله (۲۳) نیز ساختار «پس از آذربایجان» به‌نوعی به رتبه‌بندی نواحی می‌پردازد که بازتابی از ارزش‌گذاری جغرافیایی و فرهنگی نهاد رسانه است. این نوع پیش‌انگاشت‌ها، هم‌راستا با راهبردهای استدلالی و ارزشی در تحلیل گفتمان انتقادی، حامل جهان‌بینی خاص روزنامه و ابزار بازنمایی جهت‌دار از واقعیت‌اند.

۴-۵. پیش‌انگاشت خلاف واقع

این نوع پیش‌انگاشت در شرطی‌های غیرواقعی و نیز با ساختارهای التزامی (ای کاش و...) بیان می‌شود که در جهان واقعی رخ نخواهد داد (Yule, 1996:2000). به عنوان مثال:

- (۲۴) اگر این سربازان نبودند، شاید کشور نبود (کشور با بودن سربازان وجود دارد). کیهان، ۳۰ مرداد ۱۳۵۸
- (۲۵) پیروزی محال است تحقق پیدا کند مگر آنکه دو مطلب را مورد توجه قرار دهیم (شرط پیروزی توجه قرار دادن دو مطلب است). کیهان ۳ آبان ۱۳۵۸

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

جملات (۲۴، ۲۵) که با حروف ربط پیوندی «اگر»، «مگر اینکه» همراه باشد شنونده را مجبور می‌کنند که سناریویی ورای وضعیت «اینجا و کنون» بسازند که می‌تواند واقعیت گذشته یا آینده و نیز واقعیتی در موقعیتی دیگر یا وضعیت‌های فرضی که انگاره‌ها و باورها را منعکس می‌کنند، نشان دهند (Evans, 2007:22). وندایک خلاف واقعیت را با فرمول «چه روی خواهد داد اگر...» تعریف می‌کند. برای نمونه (اگر این سربازان نبودند، رخدادی که اتفاق می‌افتاد، به احتمال زیاد نابسامانی کشور بود). به باور وندایک چنین ساختاری به افراد این امکان را می‌دهد که سناریوهای فرضی را در نظر بگیرند و هنگامی که گزاره‌هایی از این دست مطرح می‌شوند، نتایج حاصل می‌توانند از نظر معنایی بی‌اعتبار یا فاقد معنی باشند (van Dijk, 2000:66).

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

جمله (۲۴) با ساختار شرطی غیرواقعی (اگر نبودند... شاید نبود) سربازان را به عنوان عامل اصلی حفظ کشور معرفی می‌کند و با این فرض، مشروعیت حضور نظامی را به طور ضمنی تثبیت می‌نماید. جمله (۲۵) نیز با پیش‌انگاشت قراردادن اینکه تحقق پیروزی فقط با رعایت دو شرط خاص ممکن است، نوعی چارچوب فکری را به مخاطب القاء می‌کند که خارج از این شروط، پیروزی محال است. این جملات از منظر تحلیل گفتمان انتقادی، ساخت‌های ایدئولوژیکی زبانی‌ای هستند که نقش توجیهی و مشروعیت‌بخشی را برای اهداف نظامی یا سیاسی ایفا می‌کنند.

۵-۵. پیش‌انگاشت ساختاری

در این پیش‌انگاشت، گفته‌ها به نوعی بیان می‌شوند که گویی گوینده تمامی اطلاعات را درست ارائه داده است. از نشانه‌های این پیش‌انگاشت وجود پرسش‌واژه‌هایی نظیر (چگونه، کدام، چرا، چه وقت و...) است که نیت و مقصود گوینده در آن نهفته است (Yule, 1996:29). به مثال‌های زیر دقت کنید:

- (۲۶) این همه لشکرکشی برای چیست؟ (لشکرکشی صورت گرفته است). کیهان، ۱۲ شهریورماه ۱۳۵۸
- (۲۷) چرا حقایق را به این سادگی تحریف می‌کنید؟ (حقایق تحریف شده است). کیهان، ۷ شهریورماه ۱۳۵۸
- (۲۸) نمایندگان مهاباد چگونه تعهدات خود را نقض نمودند؟ (تعهدات نقض شده است). اطلاعات، ۱۶ تیر ۱۳۲۵
- دقت شود که جملات اسنادی و جملات شبه اسنادی^۱ نیز دارای پیش‌انگاشت ساختاری می‌باشند. به عنوان مثال:
- (۲۹) این طرف مقابل بود که آتش‌بس را نقض کرد (آتش‌بس نقض شد) اطلاعات، ۱ آذر ۱۳۵۸

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

جمله‌های (۲۹، ۲۶، ۲۷، ۲۸) از یک بند اصلی و یک بند موصولی تشکیل شده است. بند اصلی یک بند یا فعل ربطی است که فاعل آن می‌تواند پوچ‌واژه و محمول آن یک گروه اسمی است که هسته بند موصولی محسوب می‌شود و این نوع جملات دارای پیش‌انگاشت ساختاری است. در جمله‌های مذکور اصل وقوع فعل «لشکرکشی، تحریف، نقض تعهد» پیش‌انگاشته شده و سوال فقط درباره علت یا

¹ pseudo cleft sentences

چگونگی آن است، نه اصل رخداد. جمله (۲۹) با تأکید بر «این طرف مقابل بود»، با ساختاری اسنادی، مسئولیت نقض را به صورت قطعی به طرف مقابل نسبت می‌دهد. چنین پیش‌انگاشت‌هایی کارکرد ایدئولوژیک دارند، زیرا بدون نیاز به اثبات، پیش‌انگاشت‌ها و فرض‌هایی را در ذهن مخاطب تثبیت می‌کنند.

بندهای موصولی محدودکننده نیز پیش‌انگاشت ساختاری دارند و اطلاعات اضافی درباره یکی از عناصر جمله ارائه می‌دهند که پس از حرف ربط «که» می‌آیند. این بندها به دو دسته «محدودشده» و «محدودنشده» تقسیم می‌شوند؛ بندهای محدودشده با «ی» و بندهای محدودنشده با «ک» آغاز می‌شوند. به عنوان مثال:

(۳۰) یازده نفری که به مرگ محکوم شدند، حکم آن‌ها اجرا شد (حکمی که اجرا شد برای یازده نفر محکوم به مرگ بود). اطلاعات، ۶ شهریور ۱۳۵۸

(۳۱) سه نفر از برادران سرباز و درجه‌دار که در اتوبوس بودند با شلیک گلوله مجروح شدند (سربازان و درجه‌دارانی زخمی شدند). کیهان، ۱۲ مهر ۱۳۵۸

(۷) بانه و سردشت که در اثر قطع راه‌ها چندان صورت خوشی نداشت (در اثر قطع راه‌ها بانه و سردشت صورت خوشی نداشتند). اطلاعات، ۳۱ فروردین ۱۳۲۴

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

در این سه جمله مذکور، پیش‌انگاشت‌های ساختاری از طریق بندهای موصولی مانند «که به مرگ محکوم شدند» یا «که در اتوبوس بودند» و ترکیب‌های وصفی-اسنادی شکل گرفته‌اند. در هر مورد، واقعیتی به صورت ضمنی و بدون اثبات بیان شده است. برای نمونه «وجود محکومان به مرگ»، «زخمی شدن سربازان» یا «وضعیت ناخوشایند مناطق بانه و سردشت». این پیش‌انگاشت‌ها با بار ایدئولوژیکی و بدون ارائه شواهد، وضعیت‌ها یا رویدادهای خاص را امری قطعی و پذیرفته‌شده بازنمایی می‌کنند.

۵-۶. پیش‌انگاشت وجودی

وقتی که گروه‌هایی اسمی را برای ارجاع به کار می‌بریم، این پیش‌انگاشت را در ذهن تداعی می‌کند که توصیف مرجع مشخص است و در بافت کلام، مفروض یک مرجع وجود دارد. «کمیت‌نماها»، «اسامی خاص»، «ضمایر شخصی»، «گروه‌های اسمی با نشانگرهای اضافه بر اسم» و «گروه‌های اسمی ملکی» از بودن و نبودن سخن می‌گویند (Yule, 1996:27). به مثال‌های زیر دقت نمایید:

(۳۲) خبرنگاران ما در پاوه بامداد امروز، خلیل بهرامی و مرتضی خاکی، فرستادگان ویژه روزنامه اطلاعات تلفنی آخرین خبرها را به تهران مخابره کردند (خبرنگاران ما وجود دارند). کیهان، ۲۸ مرداد ۱۳۵۸

(۳۳) من در این مورد با استاندار آذربایجان غربی صحبت کرده‌ام (من وجود دارد). اطلاعات، شهریور ۱۳۵۸

(۳۴) قاضی محمد برای مذاکره به تهران می‌آید (قاضی محمد وجود دارد). اطلاعات، ۱ تیر ۱۳۲۵

سطح زبانی پیش‌انگاشت‌ها

در جمله (۳۲)، عبارت «خبرنگاران ما» وجود این افراد و فعالیت آن‌ها در موقعیت مشخصی مانند پاوه بازنمایی شده است. جمله (۳۳) نیز با ضمیر «من» و اشاره به «استاندار آذربایجان غربی» حضور گوینده و مخاطب را امری مفروض و بدیهی قلمداد می‌کند. در مثال (۳۴)، استفاده از اسم خاص «قاضی محمد» وجود شخصیتی شناخته‌شده و زنده که امکان مذاکره با او وجود دارد. این ساختارها، از سطح زبانی، وجود مراجع را مسلم فرض می‌کنند و به تثبیت آن‌ها در گفتمان کمک می‌نمایند.

تحلیل ایدئولوژیکی پیش‌انگاشت‌ها

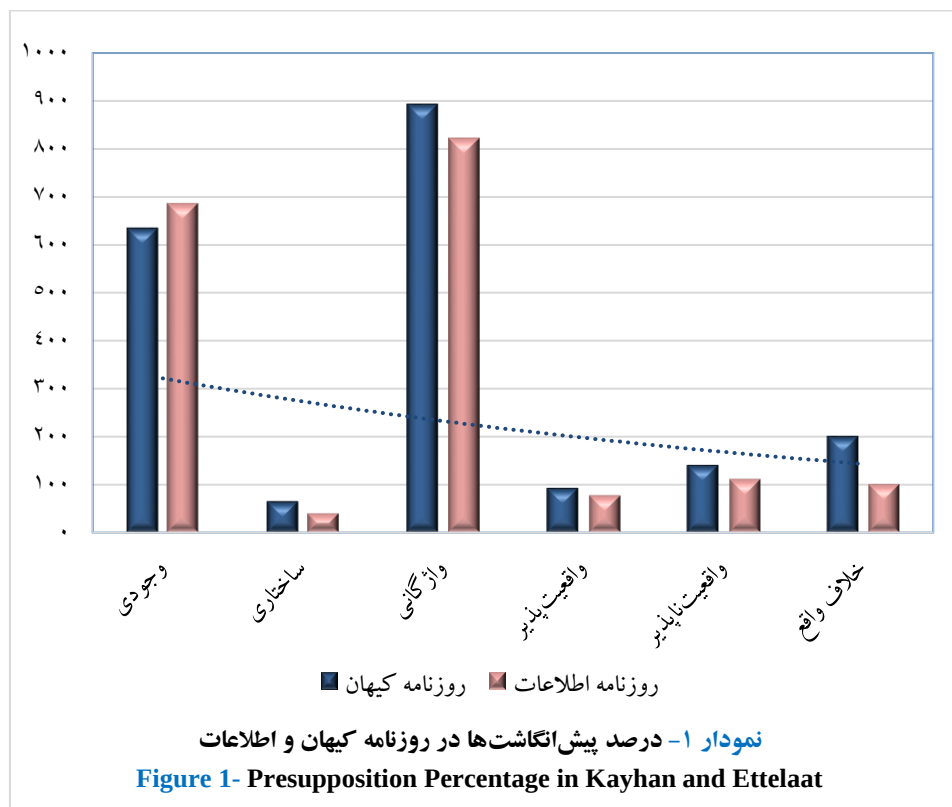
ضمایر «من» و «ما» نقش گوینده یا نویسنده متن (روزنامه) را ایفا می‌کنند. این ضمایر معمولاً در جهت تعیین مرز میان «خودی» و «دیگری» به کار می‌روند؛ به گونه‌ای که «من» به گوینده‌ای تعلق دارد که در جایگاه مشروع و رسمی سخن می‌گوید و «ما» نیز به گروهی ارجاع دارد که با گوینده هم‌هویت و هم‌جهت تلقی می‌شوند. همچنین، اسم خاص (قاضی محمد) به فردی اشاره دارد که صاحب آن نام به‌طور دقیق و معین شناسایی شده است و صحت وجود او مفروض گرفته می‌شود (Löbner, 2013:53). در این مثال‌ها، نوعی پیش‌انگاشت وجودی مشهود است که وجود کنشگران اجتماعی خاص نظیر (خبرنگاران، گوینده جمله، قاضی محمد) را مفروض می‌گیرد. این پیش‌انگاشت‌ها که از طریق ارجاع اسمی صریح و کاربرد افعال خبری ساخته می‌شوند؛ وجود اشخاص را بدیهی جلوه می‌دهند. از منظر ایدئولوژیک، این نوع پیش‌انگاشت‌ها به تثبیت مشروعیت منابع خبری و اعتبار سخنگویان رسمی یا شخصیت‌های کلیدی در گفتمان رسانه‌ای کمک می‌کنند.

۶. تحلیل کمی داده‌ها

جدول ۱- پیش‌انگاشت‌ها در روزنامه کیهان و اطلاعات

Table 1- Presupposition Frequency in Kayhan and Ettelaat

نوع پیش‌انگاشت	روزنامه کیهان	روزنامه اطلاعات
وجودی	۶۳۵	۶۸۷
ساختاری	۶۵	۴۰
واژگانی	۸۹۳	۸۲۳
واقعیت‌پذیر	۹۳	۷۸
واقعیت‌ناپذیر	۱۴۱	۱۱۲
خلاف واقع	۲۰۲	۱۰۱

آزمون آماری خی دو نشان داد که تفاوت توزیع انواع پیش‌انگاشت‌ها در دو رسانه از نظر آماری معنادار است. ($\chi^2 = 40.12$, $p < 0.001$). این تفاوت بازتاب‌دهنده اختلاف در جهت‌گیری گفتمانی و رویکرد خبری روزنامه‌ها نسبت به ناآرامی‌های مناطق غرب کشور است. مطابق جدول و نمودار (۱)، روزنامه اطلاعات با ۳۸٪ بیشترین استفاده را از پیش‌انگاشت‌های وجودی و پس از آن با ۲۷٪ از پیش‌انگاشت‌های واژگانی داشته است. کیهان نیز مشابه اطلاعات، با ۴۲٪ بیشترین استفاده را از پیش‌انگاشت وجودی داشته است. در نگاه نخست، تفاوت چشمگیری میان توزیع انواع پیش‌انگاشت‌ها دیده نمی‌شود و در هر دو، پیش‌انگاشت ساختاری کمترین سهم را دارد. پیش‌انگاشت‌های وجودی معمولاً در پی استفاده از عبارات خاص واژگانی مانند اسامی خاص و کمیت‌نماها شکل می‌گیرند. این عناصر که در کاربردشناسی زبان «ماشه» یا «افرازه پیش‌انگاشت»^۱ نام دارند (Chapman, 2011:34)، سبب برانگیختن پیش‌انگاشت در ذهن مخاطب می‌شوند.

پیش‌انگاشت واژگانی که در کیهان رتبه دوم را دارد، نیازمند شواهد برای تأیید صدق است. برای نمونه، گزاره‌ای مانند «طرف مقابل دوباره آتش‌بس را نقض کرد» بدون ارائه شواهد، رابطه اعتماد میان روزنامه و مخاطب را تضعیف می‌کند. به باور چیلتون، پیش‌انگاشت‌ها صرفاً ویژگی‌های معنایی نیستند؛ بلکه پیوند نزدیکی با تعامل و فرآیندهای شناختی دارند که ذهن مخاطب را هدف می‌گیرند (Chilton, 2004:63). پیش‌انگاشت ساختاری نیز در هر دو روزنامه کمترین بسامد را دارد. با این حال، نویسندگان می‌توانند از آن برای القای ضمنی اطلاعات بهره بگیرند که مخاطب معمولاً آن را درست و پذیرفته تلقی می‌کند (Khaleel, 2021).

نمونه‌هایی از پیش‌انگاشت‌های ایدئولوژیک در ساخت‌های زبانی این دو روزنامه به‌روشنی دیده می‌شود. برای مثال، در پیش‌انگاشت‌های وجودی، کمیت‌نماهایی مانند «برخی»، «تعدادی» یا «عده‌ای» می‌توانند کمبود شواهد را پنهان کنند. عبارتی مانند «تعدادی بی‌سیم، مهمات و کتاب‌های کمونیستی به دست آوردند» (اطلاعات، ۱۴ شهریور ۱۳۵۸) بدون ارائه مدرک، فاقد اعتبار است. به‌زعم وندایک، چنین گزاره‌هایی باید با «گواه‌مندی»^۲ همراه باشند تا معتبر تلقی شوند (Van Dijk, 2000:70). همچنین، جمله‌ای مانند «حرکاتی که دیده می‌شود ناشی از عده‌ای اشرار است» (اطلاعات، ۳۰ خرداد ۱۳۲۵) با استفاده از «عده‌ای» به‌گونه‌ای تلویحی مسئولیت ناآرامی‌ها را به دیگران نسبت می‌دهد. در پیش‌انگاشت‌های واقعیت‌پذیر، کاربرد وجه الزامی مانند «باید» وضعیت اجبار را القا می‌کند؛ مانند «ارتش بایستی نیرو بفرستد» (کیهان، ۱۳۵۸) که بیانگر عدم اختیار ارتش است. در پیش‌انگاشت‌های خلاف واقع نیز از شرطی‌های غیرواقعی استفاده می‌شود؛ مثلاً «اگر این سربازان نبودند، شاید کشور نبود» (کیهان، ۳۰ مرداد ۱۳۵۸) به گذشته‌ای فرضی اشاره دارد و در ذهن مخاطب پیش‌انگاشتی از وابستگی کشور به نیروی نظامی ایجاد می‌کند (Thompson et al., 2007:255-256).

۷. بحث و نتیجه

در پژوهش حاضر با هدف توصیف و تحلیل انواع پیش‌انگاشت‌ها و کشف غالب‌ترین پیش‌انگاشت‌های موجود در متون روزنامه‌های کیهان و اطلاعات در دوره پهلوی و عصر حاضر، داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس تحلیل داده‌ها، پیش‌انگاشت‌های وجودی در هر دو روزنامه بالاترین درصد را به خود اختصاص داده بودند که به ترتیب در روزنامه کیهان ۴۵٪ و در روزنامه اطلاعات ۴۴٪ است. در نگاه نخست، از این حیث تفاوت معناداری احساس نمی‌شود؛ اما نتایج آزمون آماری خی دو نشان داد که تفاوت میان توزیع انواع پیش‌انگاشت‌ها از نظر آماری معنادار است ($p < 0.001$). با این حال، همین هم‌پوشانی معنادار در کاربرد پیش‌انگاشت‌های واژگانی و وجودی خود حاوی نکته‌ای مهم است. اشتراک در استفاده از این دو نوع پیش‌انگاشت نشان می‌دهد که روزنامه‌های مذکور، صرف‌نظر از تفاوت‌های احتمالی در خط مشی سیاسی، در بازنمایی ناآرامی‌های غرب کشور از الگوهای زبانی و راهبردهای مشابهی برای القای مشروعیت گفتمان حاکم بهره گرفته‌اند. درواقع، این هم‌سویی گفتمانی می‌تواند نشانگر نوعی انسجام ساختاری در بازنمایی بحران‌های امنیتی از منظر قدرت مرکزی باشد. از این منظر، مقایسه این دو روزنامه زمینه‌ساز کشف شیوه‌های مشترک اعمال ایدئولوژی از راه زبان در متون رسانه‌ای فارسی است.

¹presupposition triggers

²evidentiality

وجود پیش‌انگاشت‌های واژگانی در متون خبری، نشان‌دهنده شواهد و دلایل ناکافی برای رخدادهای تکرارشونده است؛ چراکه طبق اصل کیفیت گرایس، این رخدادهای نیازمند حمایت شواهدی مستدل هستند و فقدان آن می‌تواند متهم به جعل و دستکاری اخبار شود. به‌ویژه پیش‌انگاشت ساختاری که کمترین فراوانی را دارد (۲٪ در روزنامه اطلاعات و ۳٪ در کیهان) به نحوی بیان می‌شود که کل اطلاعات ارائه‌شده از سوی گوینده به‌عنوان حقیقت مسلم تلقی گردد، امری که می‌تواند خواننده را به پذیرش بی‌چون‌وچرای روایت رسمی وادارد. پیش‌انگاشت‌های واژگانی و وجودی بیشترین سهم را دارند که با فرض وجود بحران، تکرار خشونت و مسئولیت‌پذیری مخالفان، زمینه‌ای ایدئولوژیک برای بازنمایی ناآرامی‌های غرب کشور به‌عنوان تهدید امنیتی ایجاد می‌کنند، نه به‌عنوان مسائل و مطالبات اجتماعی ریشه‌دار. این نحوه کاربرد پیش‌انگاشت‌ها، علاوه بر ایجاد چارچوبی ایدئولوژیک در روایت خبری، مانع از طرح پرسش‌های انتقادی درباره علل و ریشه‌های واقعی بحران می‌شود و خواننده را به پذیرش روایت رسمی محدود می‌کند. به همین دلیل، تحلیل دقیق‌تر ویژگی‌های زبانی پیش‌انگاشت‌ها و بازتاب آن‌ها در متن‌های روزنامه‌ای ضروری است تا نقش آن‌ها در شکل‌دهی معنا و ایدئولوژی بازشناسی شود. به‌طور کلی، هر دو روزنامه کیهان و اطلاعات با بهره‌گیری از پیش‌انگاشت‌های زبانی، تلاش کرده‌اند ناآرامی‌های غرب کشور را نه به‌عنوان مطالبات مردمی یا بحران‌های ریشه‌دار اجتماعی؛ بلکه به‌عنوان تهدیدی امنیتی و نتیجه دخالت گروه‌های «اشرار»، «مهاجمین» یا «ضدانقلاب» بازنمایی کنند. در این راستا، بیشترین استفاده از پیش‌انگاشت‌های واژگانی و وجودی صورت گرفته است تا وجود بحران، تکرار خشونت و گناهکار بودن مخالفان، امری مفروض و بدیهی جلوه کند.

منابع فارسی

- آقاگل‌زاده، فردوس. (۱۳۹۱). توصیف و تبیین ساخت‌های زبانی ایدئولوژیک در تحلیل گفتمان انتقادی. *جستارهای زبانی*، (۲)، ۳، ۱-۲۶.
- آقاگل‌زاده، فردوس و خیرآبادی، رضا. (۱۳۹۳). *زبان‌شناسی خبر: به‌سوی ارائه الگوی تولید خبر در چارچوب رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی*. انتشارات علمی.
- حبیب‌اللهی، مهدی. (۱۴۰۰). تبیین مراد جدی در تفسیر، با رویکرد کاربردشناسانه (مطالعه موردی از پیش‌انگاری). *پژوهش‌های زبان‌شناختی قرآن* (۲)، ۱۰، ۲۲۹-۲۴۶.
- رحمانی، حسین. (۱۴۰۱). نگاهی معنا-کاربردشناختی به پیش‌انگاری در نمایشنامه ارثیه ایرانی. *زبان‌شناسی اجتماعی* (۴)، ۵، ۹-۲۲.
- صفوی، کورش. (۱۳۹۴). *معنی‌شناسی کاربردی*. انتشارات همشهری.
- صفوی، کورش. (۱۳۹۹). *فرهنگ توصیفی فلسفه زبان*. انتشارات علمی.
- فضائی، سیده مریم و السادات طیرانی، مریم. (۱۳۹۲). نگاهی کاربردشناختی به کلام امام خمینی (ره) در مورد اصل ولایت‌فقیه؛ بررسی انواع پیش‌انگاری‌ها. *پژوهشنامه انقلاب اسلامی* (۱۰)، ۳، ۱۳۲-۱۱۳.
- هاشمی، انسیه سادات. (۱۴۰۲). مطالعه کاربرست نظریه پیش‌فرض‌های جورج یول (۱۹۹۶) در تعیین پیش‌فرض‌های نخستین سوره‌های نازل‌شده قرآن کریم. *پژوهش‌های زبان‌شناختی قرآن*، (۱)، ۱۲، ۸۷-۱۰۰.

References

- Aghagolzade, F. (2012). Description and explanation of ideological linguistic structure in critical discourse analysis. *Journal of Comparative Language and Literature Research* 3(2), 1-26. [In Persian]
- Aghagolzadeh, F., & Kheyraadi, R. (2014). *News linguistics: towards a model for news production within the framework of critical discourse analysis*. Elmi Publishing. [In Persian]
- Allwood, J. (1983). *Conventional and non-conventional presupposition*. In E. Hovdhaugen (Ed.), *Papers from the Second Scandinavian Conference of Linguistics* (pp. 1-14). Department of Linguistics, University of Oslo.
- Ariel, M. (2010). *Defining pragmatics*. Cambridge University Press.
- Baker, P., & Ellece, S. (2011). *Key terms in discourse analysis*. London Continuum.
- Bekalu, M. A. (2006). *Presuppositions in news discourse*. Sage Publications.
- Chapman, S. (2011). *Pragmatics*. Palgrave Macmillan.
- Chilton, P. A. (2004) *Security metaphors: Cold war discourse from containment to common house*. Peter Lang.

- Cruse, D. A. (2006). *A glossary of semantics and pragmatics*. Edinburgh University Press.
- Evans, V. (2007). *A Glossary of cognitive linguistics*. Edinburgh University Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis*. Longman.
- Fairclough, N. (2003). *Analyzing discourse: Text analysis for social research*. New York: Routledge.
- Fazaeli, S. M., & Al-Sadat Teyrani, M. (2013). A pragmatic approach to imam khomeini's discourse on the principle of velayat-e faqih: an analysis of presupposition types. *Islamic Revolution Research Quarterly* 3(10): 113–132. [In Persian]
- Flowerdew, J., & Richardson, J. E. (2018). *The Routledge handbook of critical discourse studies*. Routledge.
- Freed, A. (1990). *The semantics of english aspectual complementation*. Reidel Publishing Company.
- Grice, H. P. (1975). *Logic and conversation*. In P. Cole and J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics 3: Speech acts* (pp. 41-58). New York Academic Press.
- Guswita, K. A., & Widodo, P. (2019). Presupposition triggers in the Washington Post and Los Angeles Times online news. *LINGUA: Journal of Language, Literature and Teaching* 16(1), 25–36.
- Habibollahi, M. (2021). The role of presupposition in extracting indirect concepts from the verses of the holy Quran. *Linguistic Research in the Holy Quran* 10(2), 229-246. [In Persian]
- Hashemi, A. S. (2023). Studying the effectiveness of George Yule's (1996) presupposition theory in determining the predictions of the first revealed chapters of the Holy Quran. *Linguistic Research in the Holy Quran* 12(1), 87-100. [In Persian]
- Huang, Y. (2015). *Pragmatics*. Oxford University Press.
- Kameswari, L., Sravani, D., & Mamidi, R. (2020). *Enhancing bias detection in political news using pragmatic presupposition*. In L.-W. Ku & C.-T. Li (Eds.), *Proceedings of the Eighth International Workshop on Natural Language Processing for Social Media* (pp. 1–6). Association for Computational Linguistics.
- Khaleel, L. M. (2021) An analysis of presupposition triggers in english journalistic texts. *Journal of College of Education for Women* 21(2), 523-550.
- Kiparsky, P., & Kiparsky, C. (1970). *Fact*. In M. Bierwisch & K. E. Heidolph (Eds.), *Progress in Linguistics: A Collection of Papers* (pp. 143–173). Mouton.
- Leech, G. (1974). *Semantics*. Harmondsworth Penguin.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Löbner, S. (2013). *Understanding semantics*. Arnold.
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis: a multimodal introduction*. Sage.
- Malyuga, E., & Petrosyan, G. O. (2025). Pragmatic presupposition in the headlines of English-language business media as an element of manipulative rhetoric. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya* 91, 104–130
- Paltridge, B. (2012). *Discourse analysis: An introduction*. Continuum.
- Polyzou, A. (2015). Presupposition in discourse: Theoretical and methodological issues. *Critical Discourse Studies* 12(2), 123–138.
- Rahmani, H. (2022). A Semantic-Pragmatic Analysis into the Presupposition on the Play Ersieh Irani. *Journal of Sociolinguistics* 5(4) 9-22. [In Persian]
- Safavi, K. (2015). *Pragmatic semantics*. Hamshahri Publishing. [In Persian].
- Safavi, K. (2020). *A descriptive dictionary of the philosophy of language*. Elmi Publishing. [In Persian].
- Siagian, R. O., Pangaribuan, R. E., & Toruan, F. L. (2017) An analysis of types of presupposition in time magazine advertisement. *The Episteme Journal of Linguistics and Literature* 1(3), 230-244.
- Stalnaker, R. (1974). *Pragmatic presuppositions*. In M. Munitz & P. Unger (Eds.), *Semantics and philosophy* (pp. 197–213). New York University Press.
- Thompson, S. A., Longacre, R. E., & Hwang, S. J. J. (2007). *Adverbial clauses*. In Shopen, T. (Ed.), *Language typology and syntactic description* (Vol. 2, pp. 237–300). Cambridge University Press.
- Threadgold, T. (1989). Talking about genre: Ideologies and incompatible discourses. *Cultural Studies* 3, 101–27.
- van Dijk, T. A. (2000). *Ideology and discourse: A multidisciplinary introduction*. Pompeu Fabra University.
- Van Dijk, T. A. (2006). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies* 11(2), 115-140.
- Wodak, R. (2007). Pragmatics and Critical Discourse Analysis. *Journal of pragmatics* 15(1) 203-225.
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford University Press.